“ट्वीन”

विनायक (नागपूर)

मराठी आणि हिंदुस्तानी सप्लीमेन्ट
नोव्हेम्बर १९३५.

MARATHI & HINDUSTANI SUPP. NOVEMBER 1935.

दुसऱ्या बाजूवरील " हरी खेलत ब्रिजमें होरी " हे खंबावती रागांतील गाणें कर्णमधुर चालीमध्यें गायिलें असून पुन्हा पुन्हा तें ऐकावे असेंच तुम्हाला वाटेल.

एक बाजूः--हरीका भेद न पायो । रामा ।
जीयामें बसीं वाको नामरे ॥ धृ० ॥
आपए पावे आपए बोले ।
आपए रखवाल हमार रे ॥ १ ॥

दुसरी बाजूः--हरी खेलत ब्रिजमें होरी
गोपीयनके संग हात लिये भर पिचकारी ।
केशर रंग मद भरे ॥ धृ ॥
धन्य भाग्य है हरी संग भयो
वांछित आनंद रंग ॥ १ ॥

Master Vinayak of Nagpur — मास्टर विनायक, नागपूर

N 5761	गरवा हरवा डारूंगी	भिमपलास
५७६१	वारी जाऊं सांवरिया–मिश्रपहाडी	प्रो. शं. ग. व्यास कृत

या महिन्यातील दुसरे नवीन गायक ह्मणजे नागपूरचे मा. विनायक हे होत. संगीत पद्धतीचीं, गोड चालीनी युक्त अशीं दोन गाणीं त्यांनीं या रेकॉर्डवर गायिलीं आहेत. त्यांनीं " भिमपलास " आणि " मिश्र पहाडी " या रागांची निवड या रेकॉर्डसाठीं केली असून हा रेकॉर्ड जरूर एकवेळ आपल्या नेहमीच्या व्यापाऱ्याकडे ऐका अशी तुम्हाला आमची सल्ला आहे.

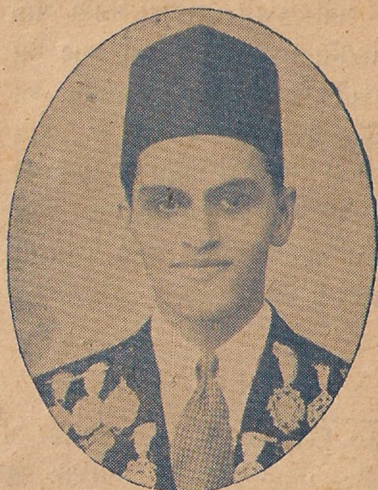

या सप्लीमटमधील व आमच्या मेन कॅटलॉगमधील रेकॉर्डस् मिळून आमच्या रेकॉर्डसूचें संपूर्ण लिस्ट होतें.

No. GE 1508 } પ્રિયકર મમ બાળા
નં. ,, ૧૫૦૮ } ના પેળુવે (કર્નાટક

No. GE 1529 } મમ દેવા તવ સેવા (ભ
નં. ,, ૧૫૨૯ } ધારૂણી નાથા (જોગીયા)

Sangit Sudhakar **સંગીતસુધાકર**
Vinayak D. Ambhaikar **વીનાયક ડી. અંભઈકર**
(Nagpur)

"સંગીતસુધાકર" ની બહુ માનનીય પદવી મેળવનાર શ્રીયુત વિનાયક અંભઇકરનાં સંગીત સારૂ વખાણુ લખવાં તે સોનાઉપર ગીલીટ ચડાવવા બરોબરજ થાય. હાથકંકણુને આરસીની જરૂરજ નથી. રેકૉર્ડ સાંભળો અને આનંદ મેળવો.

No. GE 1728 } બનરી બ્યાહન આયારે (ગૌડ મલ્હાર)
નં. ,, ૧૭૨૮ } બલમા મોરી તો હે (બાગેશ્રી)

એક બાજુઃ—બનરી બ્યાહન આયારે આયારે નો શા મોરા—બનરી—
ગરજત માનો નોબત બજાઇ, ખુંદાકા સેરા સીસ નવાઇ
સબહીકે મન ભાઇ—બનરી—

બીજી બાજુઃ— બલમા મોરી તોરે સંગ લાગી પ્રીત
ઘર અંગના કછુ નહિ ભાવે
હિલવા મીલવા સદા રંગીલે
ઘર આઇ લો દેખીયે પ્રીતકી રીત—બલમા

No. GE 1625 } અબના સતા (સરપરદા)
નં. ,, ૧૬૨૫ } સજનવા હા (હિંડોલ)

Dec. 1941

Miss Vaze has a beautiful voice and she has rendered the songs very appropriately and appealingly. The record, therefore, deserves a place in every home.

N 15093

Vinayakrao Ambhaikar. He is our old amateur artiste but has now been recorded after an interval of a few years. He hails from Nagpur and is not only well-known in C. P. and Berar but all over the Presidency.

On the present record he sings **दाही दिशा आनंद** and **थांब जरा जाऊं नको** poetic compositions by Mr. S. A. Shukla.

Mr. Ambhaikar has a good voice and he has rendered the songs with such ease, energy and melody that they appeal to everyone who hears the record.

A good number which should be pushed.

Dum Dum & Delhi Hindustani Records

Miss Gulab Bai, Poona

N 14578 { आन बसो भगवान मोरे
दिपक रोज जलाती हुं

Miss Munni

N 14579 { हाय कहां छुप गये नैनोंका चोर
पींगे न ना बरहा आये सजन

Nazim Quawal

N 14580 { जान कुरबान मझारे शाये
जरासा चेहरेसे पडदा उठाके

Miss Angurbala

N 16492 { है ढूंड रही आंखो तुझको — भजन
ले चल जमुना पार सखीरी — ,,

Ila Ghosh & Sunil Ghosh

N 16488 { पल पल जलता है शमशाम
भाग–१–२

Juthika Ray

N 16489 { चुपके चुपके बोल मैना — प्रेमगीत
आये आये मेरे मनके चोर — ,,

Jagmohan

N 16490 { सजले सजले — गीत
सजनी ! खोलो घुंगट-पट खोलो — ,,

Instrumental Record :

Paritosh Seal & Kumud Bhattacharya

N 16491 { व्हॉयोलीन ऑर्गन बतर्ज–'खोलो घुंगुटकेपट'
,, पियानो ,, 'भुलनेवाले भुलानेके दिन'

TWIN RECORDS FOR DEC. 1941

Marathi

Shahir Nanivdekar & Party

FT 15339 { नारायणरावाचा वध
भाग १–२

Tarabai Terdal, Hubli

FT 15340 { रुमझुम रुमझुम वाजवि वाळा
तुजविण जगतीं कोणि न माझा

Gujarati

Raseshawri Garba Party

FT 15341 { સખી આજે પ્રભાત કવિ રઘુન...
મારે ઉંચા આકાશમાંહી ...

Gulab & ...

FT 1534...

दुसरी बाजूः—

चहाचा पाढा

चहा एक चहा–डोळे उघडून पहा.

,, २ कप–पिऊं नको गप.

,, ३ बशी–अक्कल जाते खाशी.

,, ४ चमचा–तूं नव्हेस आमचा.

,, ५ साखर–कमी जाते भाकर.

,, ६ किटली–अब्रू सारी विटली.

,, ७ गाळणं–गटारांत लोळणं.

,, ८ कोको—त्याची संगत नको.

,, ९ कॉफी—पिणारा तो पापी.

,, १० चहा प्याला–थप्पड मारतां प्राण गेला.

Sangit Sudhakar V. D. Ambhaikar (Nagpur)

संगीत सुधाकर व्ही. डी. अंभईकर (नागपूर)

श्री. विनायक अंभईकर हे नागपूरचे रहिवासी असून लहानपणापासून त्यांनीं गायनशास्त्राचा पद्धतशीर रितीनें अभ्यास केला आहे. त्यांचें वय अवघें १८ वर्षाचें असून वऱ्हाड मध्यप्रांतांत ते प्रसिद्ध आहेत. हल्लीं ते नागपूर येथें शिकत असून आपला अभ्यास सांभाळून गायनकलेंत एवढ्या अल्पावधींत त्यांनीं जें प्राविण्य संपादन केलें आहे तें अत्यंत भूषणावह आहे. त्यांच्या आवाजांतील कोमलता सशास्त्र पद्धति वाखाणण्यासारखी आहे, हें त्यांच्या खालील रेकॉर्डवरून रसिकांच्या निदर्शनास येतांच गायनाचा शास्त्रोक्त अभ्यास चालू असतां त्यांनीं लहान वयांत "संगित सुधाकर" ही पदवी मिळविली. ते गायनकलेवर उदरनिर्वाह करणारे नसले तरी मुंबई, पुणें, अहमदाबाद, दिल्ली वगैरे ठिकाणीं रसिकांकडून त्यांचा गौरव झाला असून त्यांना अनेक सुवर्णपदकें मिळालीं आहेत.

सामना
शनिवार, दि. ५ एप्रिल १९९७

भीमसेन, लतासह जॅक्सन, यान्नीही हवेत

एक काळ असा होता की, कोणी गात असला तर शेजारीपाजारी हिणवून म्हणायचे ''तू काय पोरगी आहेस गाणं म्हणायला?'' आणि याच काळात बालगंधर्व केशवराव भोसले, प्यारा साहेब, जानकीबाई, मलकाजान (आग्रा), जोहरा जान आंबा लावाली इ. कलाकार होऊन गेले. त्यांच्या ध्वनिमुद्रिका लोकप्रिय होऊन त्यांच्या गाण्याचे संस्कार ज्याच्यावर झाले ते संगीत व आजचे संगीत यात केवढा मोठा फरक जाणवतो? पूर्वीचे संगीत माजघरातून दिवाणखान्यात, दिवाणखान्यातून बाहेर थिएटरात, थिएटरातून आज कमी पडत असलेल्या खुल्या मैदानातही येऊन पोहोचले. हा जो प्रचंड विकास संगीत कलेचा आणि लाखो कानसेन करण्यात झाला त्याला इतिहासात तोड नाही. इतकेच काय पण पेंग्विनसारखे पक्षीदेखील भीमसेन जोशींच्या शास्त्रीय गाण्यांच्या कॅसेटस् ऐकून डोलायला लागतात. त्या हिंदुस्थानी संगीताचा महिमा अवर्णनीय आहे.

हिंदुस्थानी संगीत हे शाश्वत असून व्यापक आहे. त्याचा मूळ पाया कायम ठेवून त्यावर निरनिराळ्या संगीत प्रकारांचे आकर्षक मजले बांधले तर या शास्त्रीय संगीताची व्यापकता लक्षात येईल.

गेल्या ७० - ८० वर्षात संगीत कलेत इतकी विशाल क्रांती झाली की रसिक मायकेल जॅक्सन, यान्नीसारख्या जगत्‌विख्यात पाश्चात्य संगीत पंडितांचे, कार्यक्रमही तितक्याच आवडीने ऐकायला लागले. 'ईस्ट अ‍ॅण्ड वेस्ट, कॉम्बिनेशन'च्या संगीत प्रयोगात पं. रविशंकर हे यशस्वी झाले असून हिंदुस्थानी वाद्यवृंदात पाश्चात्य वाद्यवृंदाचे स्वर नि वाद्ये कशी बसतील याचा कौशल्यपूर्ण गाढा अभ्यास करून त्यांनी यशस्वी प्रयोग केले आणि आंतरराष्ट्रीय जगात मान-मान्यता, कीर्ती संपादन केली. काही वर्षांपूर्वी अमरावती येथील एका संगीत सभेत रविशंकरांनी रात्री दहा ते पहाटे साडेतीनपर्यंत अप्रतिम सतारवादन केले. ठराविकच राग, पण त्यात जपानी इंडोनेशियन, रशियन, जर्मन लोकगीतांचे प्रकार जिथे शोभतील तिथेच ते समाविष्ट करून कार्यक्रमाला आगळाच रंग आणला.

मात्र असे प्रकार ऐकण्यास रसिकांचे ज्ञान व रसिकताही तितक्याच उंचीची असावी लागते हे विसरून चालायचे नाही. मायकेल जॅक्सन आणि यान्नी यांच्या कार्यक्रमात कित्येकदा असा भास होई की, त्यात हिंदुस्थानी संगीताच्या स्वरांच्या लाटा आदळल्या की काय आणि आठवण येते ती पूर्वीच्या 'ईस्ट ऑफ़ बोर्निओ', 'साँग ऑफ द होल्गा', 'कम् सप्तेंबर इ. बोलपटांची.

कोणत्याही प्रकारच्या संगीतावर टीका करणे सोपे. पण ते बसविताना व पार्श्वसंगीताचा उपयोग करताना संगीतकारांच्या हाडाचे पाणी कसे होते, त्यांचे परिश्रम केलेला अभ्यास व कल्पकताही लक्षात घेतले पाहिजे. मी आकाशवाणीच्या सेवेत असताना जास्तीत जास्त ३० विविध वाद्यांचा उपयोग केला होता.

आज १००-१५० वाद्यांचा वाद्यवृंद पाहिला म्हणजे आश्चर्यच. याचे उदाहरण म्हणजे लता मंगेशकर रजनी, मायकल जॅक्सन, यान्नी यांचे वाद्यवृंद. पाश्चात्य संगीताचा उपयोग हिंदुस्थानी बोलपट संगीतात मर्यादित व आवश्यक तेथेच कसा करायचा हे यान्नी - जॅक्सन यांच्या कार्यक्रमापासून शिकवण्यासारखे आहे.

प्रत्येक वादक त्या वादनात जी ओतून नि अभंग समाधी अवस्थेत आपली निपुणता दाखवून कार्यक्रमाचा रंग वाढवीत होता. शेवटी असे वाटते की, व्यापक हिंदुस्थानी संगीतात योजकता वापरून विशेषतः नवोदित संगीतकारांनी प्रथम हिंदुस्थानी संगीताचा शास्त्रोक्त अभ्यास करून नंतर त्यात पाश्चात्य संगीताचा मर्यादित वापर करणे त्यांना शक्य आहे. योजकस्य तत्र दुर्लभः

— वि. दे. अंभईकर,
दादर, मुंबई.

लोकन्यायालय

जी

सुट
आहे
त्यां
काँ
भा
व्य

काँग्रेसला ... अवस्था प्राप्त करून दिली. काँग्रेस बुडाली म्हणजे सगळे जग बुडाले असे भारदेंचे अध्यात्म असावे. त्यामुळे ते इतके निराश व हताश झाले आहेत की, काँग्रेसशिवाय इतर सर्व त्यांना टाकाऊ वाटत आहे. चैतन्यदायी ज्ञानेश्वरीचे गाढे अभ्यासक असलेले बाळासाहेब भारदे इतके निराशवादी का बनले?

देशात राज्य चालवण्याच्या लायकीचा एकही राजकीय पक्ष शिल्लक राहिला नाही असे ते निराशेपोटी म्हणाले व आता सर्व धर्म जीर्ण झाले आहेत असे ते म्हणत आहेत.

भारदेसाहेब, सर्व धर्म जीर्ण झालेत असे मोघम बोलू नका. हिंदू धर्म जीर्ण झाला आहे. ढोंगी पांडित्य या देशातील जनता सहन करील, पण मुस्लिम धर्म ... नीती बिघडून टाकण्याचे पांडित्यच भारदेंनी सदैव पाजळले व आता हिंदूंच्या नीतीचा धागा सुटल्यामुळे हिंदू धर्म जीर्ण झाला आहे असे ते ठरवू पाहत आहेत.

परधर्मीयांच्या सहाय्याने हिंदूंमध्ये अनीती निर्माण करण्याचे कार्य जोमाने करता यावे म्हणून हिंदू धर्मीयांतले दोष दूर करून त्यांचे संघटन करू पाहणाऱ्यांनाच हे काँग्रेसवाले जातीयवादी व धर्मांध ठरवू लागले. देशद्रोही म्हणू लागले. कसेही करून हिंदूंचा नाश करता यावा म्हणून call the dog mad and kill it अशा नीतीने हिंदूंबाबत हा निधर्मवाद काँग्रेसने राबवला त्याच काँग्रेसचे बाळासाहेब भारदे हे आजपर्यंत भारवाहक होते.

— व्ही. डी. देशपांडे, नगर

सामना

संस्थापक : संपादक : आचार्य अत्रे

Regd. No. M H 420

दैनिक

मराठा तितुका मेळवावा

महाराष्ट्र धर्म वाढवावा

मराठा

महाराष्ट्र मेला तरी राष्ट्र मेलें, मराठ्याविना राष्ट्रगाडा न चाले

खरा वीर वैरी पराधीनतेचा, महाराष्ट्र आधार या भारताचा—से. बापट

नवाकाळ—

...वार तारीख १ माहे

FILM "RAAT-K

We follow las... India with the news th... cinemas in Bombay.

GE 8368/72 ar... popular hit.

FILM "KAMAL

News is recei... capacity houses in Calcut...

DEALERS' PRI

In connection ... accompanied by the Sal... Dn., to commence in ea...

The Prize Sch... attention being given to...

सकाळीं ८-१५ वा.—मुंबई प्रां. काँ. कमिटीतर्फे लोकमान्यांच्या पुतळ्याला दे. भ. भुलाभाई यांच्या हस्तें पुष्पहार समर्पण.

५-३० वा.—राष्ट्राध्यक्ष मौ. अबुल आझाद यांचे आजची राजकीय परिस्थिती या विषयावर अझाद मैदानावर भाषण. समेंत पं. नेहरू, सौ. सरोजनी नायडू यांचीहि भाषणें होतील.

सभेमध्यें संगीत सुधाकर श्री. व्ही. डी. अंभईकर यांचें 'वंदेमातरम्' गीत होईल.

स्वयंसेवकांनीं गुरुवारीं सकाळीं ६ वा. काँग्रेस हौसमध्यें व सायंकाळीं ४ वा. अझाद मैदानावर हजर राहावें.

एस. के. पाटील
डी. टी. अंकलेसरिया
चिटणीस, मु. प्रां. काँ. क.

महाराष्ट्र—बुधवार तारीख

...माहे ऑगस्ट सन १९३९

नवाकाळ—मुंबई बुधवार

तारीख ३१ माहे जुलई

सन १९४० इसवी

वन्देमातरम् स्वरनिर्णय परिषद बोलवा

—:०:—

(लेः संगीत सुधाकर वि. दे. अंभईकर)

नागपूर प्रां. काँ. कमिटीनें वंदेमातरम गीत–समिती स्थापल्याचें व त्या कमिटीनें रसिक लोकांना या गीताला योग्य अशी स्वररचना पाठविण्याची विनंति केली असल्याचें वृत्तपत्रांतून समजल्यावरून प्रां. काँ. कमिटीला खालील कांहीं सूचना करीत आहे.

गीता–समितीकडे स्वररचना लिहून पोस्टानें पाठविल्या तर अमूक चाल चांगली किंवा वाईट हें अवश्य त्या [illegible] ठरविता येईल असें वाटत नाहीं. कारण स्वररचनाकार आपली चाल जितक्या चांगल्या [illegible] आणि प्रामाणिकपणें [illegible] शकतो तितक्या चांगल्या रीतीनें गीतसमिती- तील सभासद केवळ [illegible]

श्री० त्र्यंभईकर

गत १३ अगस्त को वर्धा में संगीत सुधाकर श्री. त्र्यंभईकर का गायन बजाजवाडी में हुआ। उक्त अवसर पर राष्ट्रपति राजेंद्र बाबू तथा कांग्रेस कार्य समिति के अन्य सदस्य गण उपस्थित थे। श्री० त्र्यंभईकर ने 'वंदेमातरम्' को खंबायत राग में सुनाया। 'विनति सुनिये' इस गान से राष्ट्रपति बहुत प्रसन्न हुये। राष्ट्रपति ने श्री० त्र्यंभईकर को निम्न लिखित आशिर्वाद दिया हैं:-

"मुझे श्री विनायकराव त्र्यंभईकर के गान सुनने का सुअवसर मिला। बहुत मीठे स्वर में उन्होंने बन्देमातरम् और भजन सुनाये। स्वर भी मीठा है, और राग का ज्ञान भी अच्छा है। एक अच्छे शास्त्री अपने विषय के यह हो सकते हैं। मुझे बहुत आनंद आया।

—राजेन्द्रप्रसाद,

नवभारत ता. २८-८-३९
ता. २८ ऑगस्ट १९३९

THE BOMBAY CHRONICLE

Monday, January 22, 1940

Sangit Sudhakar V. D. [Am]bhaikar of Nagpur has won [en]comiums from Mahatma Ga[ndhi], Dr. Rajendra Prasad, Sjt. [Bhu]labhai Desai and others for [his] high musical accomplishm[ent]. He gave a demonstration of [his] skill at a public meeting he[ld] [at] the Jinnah Hall and at the [...] of the Journalists' Associatio[n] [of] India. He will sing the "V[ande] Mataram" song at the Ind[epen]dence Day gathering on [...] Maidan.

लोकमान्य

४ जानेवारी १९४०

नागपूर येथें श्री. नरिमन

कै. बॅ. अभ्यंकर यांचा स्मृतिदिन

(आमच्या प्रतिनिधीकडून)

नागपूर, ता. २—कै. बॅरि. अभ्यंकर यांच्या स्मृतिदिनानिमित्त मुंबईचे माजी मेयर श्री. नरीमन हे काल सकाळीं कलकत्ता मेलनें येथें आले.

काल सायंकाळीं पटवर्धन मैदानावरील फॉरवर्ड ब्लॉकतर्फे डॉ. खरे यांच्या अध्यक्षतेखालीं भरलेल्या एका सभेंत त्यांचें सद्यः परिस्थितीवर भाषण झालें.

आज सायंकाळीं कै. बॅरिस्टर मोरोपंत अभ्यंकर यांचा ५ वा स्मृतिदिन अभ्यंकर सेवा मंडळाचे विद्यमानें श्री. नरिमन यांच्या अध्यक्षतेखालीं मोठ्या थाटानें साजरा करण्यांत आला. श्री. नरीमन हे टिळक पुतळ्याजवळ आल्यावर टिळक पुतळ्याला पुष्पमाला अर्पण करून त्यांची मिरवणूक काढण्यांत आली. व ती नरसिंग टॉकीज समोरील अभ्यंकरांच्या पुतळ्याजवळ समाप्त झाली. मंडळाच्या अध्यक्षांचें भाषण, होऊन अभ्यंकरांनी केलेल्या देशसेवा नरिमन यांनीं आपल्या भाषणांत वर्णन केलें. संगीत सुधारक अंभईकर यांचे वंदेमातरम गीत झाल्यावर कार्यक्रम समाप्त झाला. समारंभाला प्रतिष्ठित नागरिक हजर होते.

× पुणें-दैनिक लोकशक्ति-

रविवार ता. ११ माहे फेब्रुवारी

सन १९४०

वंदे मातरम्चें जाहीर गायन

पुणें, ता. १०—नागपूरचे सुप्रसिद्ध गवई संगीत-सुधाकर श्री. वि. दे. आंभईकर हे आज ता. ११।२।४० रोजीं सायंकाळीं ६ वाजतां नव्या कॉंग्रेस भवनांत वंदे मातरम् हें राष्ट्रीय गीत निरनिराळ्या रागांत म्हणून दाखवतील. बाबू राजेंद्रप्रसाद, जवाहरलाल, नेहरू सुभाषचंद्र बोस वगैरेंनीं त्यांचें गीत ऐकलें आहे. ता. २६ जानेवारी रोजा मुंबईस आझाद मैदानावर त्यांनीं वंदे मातरम् म्हटलें होतें. सर्वांनीं या कार्यक्रमास अवश्य यावें.

चिटणीस

म. प्रा. कॉंग्रेस कमिटी

—

...mudini Pednekar

एकत्र येऊन कोणती चाल योग्य आहे हें अधिक स्पष्टपणें ठरवितां येईल.

(२) या लहानशा गायकांच्या संमेलनाला 'प्रांतिक कॉंग्रेस वंदे मातरम् स्वर निर्णय परिषद' असें नांव द्यावें.

(३) हें जर शक्य नसेल तर कॉं. क. ने गीत–समितीला देशभर दौरा काढावयास लावून कोणती चाल योग्य आहे हें अजमवि ण्यास सांगावें.

वरील सूचनांचा विचार अवश्य होईल अशी आशा आहे.

महाराष्ट्र—

बुधवार तारीख २३ माहे

आगष्ट सन १९३९

संगीत सुधाकर अंभईकर

वर्धा येथें गेल्या रविवारीं ता. १३ ऑगस्ट रोजीं सायंकाळीं येथील लोकप्रिय गायक संगीत सुधाकर श्री. अंभईकर यांच्या सुस्वर गायनाचा छोटासा कार्यक्रम बजाजवाडीमध्यें वर्कींग कमेटीचा मुक्काम असतांना राष्ट्राध्यक्ष डॉ. राजेंद्रप्रसाद यांचे मुक्कामीं झाला. कार्यक्रमाला सुरुवात खंबायत या लोकप्रिय रागांतील 'वन्देमातरम्' या राष्ट्रगीतानें होऊन शेवटही वन्देमातरम्नेंच झाला. राष्ट्राध्यक्षांच्या आग्रहावरून त्यांनीं संगीत भजनें म्हटलीं. बाबू राजेंद्रप्रसाद यांनीं श्री. अंभईकरांच्या मधुर आवाजाबद्दल फार प्रशंसा केली. वरील प्रसंगीं श्री. शंकरराव देव, आचार्य धर्माधिकारी, वगैरे मंडळी उपस्थित होती.

नवाकाळ—मुंबई बुधवार

उषा म्युझिक सर्कल दादर

वरील म्युझिक सर्कल दादर येथें नवीनच स्थापन झालें असून त्यांचा उद्घाटन समारंभ दादर येथील विजयनगरमधील पणशीकर हॉलमध्यें शनिवार ता. १३ जुलै रोजीं साजरा झाला. कार्यक्रमाच्यावेळीं सर्वत्र अव्यवस्था दिसून येत होती. कोण आला कोण गेला कोणाला दादना फिर्याद इतरांची तर गोष्ट राहूंदेच परंतु समारंभाकरितां ज्या गवयांचें गाणें झालें त्यांची व त्यांच्या साथीदारांची तरी योग्य उठबस व्हावयास पाहिजे होती तीहि झाली नाहीं. या सर्व गैरव्यवस्थेमुळें श्रोत्यांचीं आंबट झालेलीं तोंड संगीत सुधाकर अंभईकर (नागपूर) यांनीं मात्र आपल्या गायनरूपी अमृतानें गोड केलें

त्र समारंभ [illegible] रीतीनें पार पाडला. पुढील खेपेस तरी [illegible] लक्ष पुरवून आलेल्या श्रोत्यांची व[illegible] ग्य उठबस होईल अशी व्यव[illegible] त्यांना आग्रहाचें व कळकळ[illegible]

गांवदे[illegible] ग्रामदेवीच्या— मंदिरांत च[illegible] ह. भ. प. बापु बुवा हैद्रा[illegible] सुश्राव्य हरिकीर्तन सोमवार ते [illegible] र रोज रात्रौ स्टँ. टा. ८॥ ते १० पर्यंत व शनिवार रविवार व सणांचे दिवशीं दुपारीं स्टँ. टा. ४ ते ६ पर्यंत चालू आहे.

जुलै सन १९४० इसवी

तारीख १७ माहे

1939

THE HITAVADA

Sunday August 20

MR AMBHAIKAR AT WARDHA

"VANDE MATARAM" SUNG BEFORE RASHTRAPATI

(From A Correspondent)

WARDHA, Aug. 17

Sangit Sudhakar Mr Ambhaikar a well-known musician of Nagpur gave a short music performance at the residence of Rashtrapati Dr. Rajendra Prasad in Bajaiwadi at Wardha on the evening of Sunday the 13th Aug. 1939 The The programme began with the "Vande Mataram" song in his special and popular tunes and ended also with 'Vande Mataram'. Mr Ambhaikar sang two Bhajans on the Rashtrapati's request. He liked the programme very much and praised Mr Ambhaikar for his melodious voice.

Among those present were Mr Shankarrao Deo, Acharya Dharmadhikari, Mr Dhotre, Mr Lele, Agrawal and others.

नवाकाळ—मुंबई शुक्रवार

तारीख १५ माहे सप्टेंबर

सन १९३९ इसवी

संगीत सुधाकर

नागपूरचे सुप्रसिद्ध गायक संगीत सुधाकर श्री. अंभईकर यांच्या सुस्वर गायन–भजनाचा छोटासा कार्यक्रम वर्धा येथें वर्किंग कमिटीचा मुक्काम असतांना राष्ट्राध्यक्ष बाबू राजेंद्र प्रसाद यांचे येथें ऑगस्ट महिन्यांत झाला.

नवाकाळ—मुंबई मंगळवार
तारीख १३ माहे फेब्रुवारी
सन १९४० इसवी

भिन्नभिन्न रागांत "वंदेमातरम्"

नागपूरच्या संगीत सुधाकरांचें पुण्याच्या काँग्रेसभवनांत गायन

(आमच्या बातमीदाराकडून)

पुणें, ता. ११—आज सायंकाळीं ६ वा. येथील काँग्रेस भवनाच्या गांधी हॉलमध्यें नागपूरचे सुप्रसिद्ध गवई संगीत सुधाकर श्री. वि. दे. आभईकरांचें वंदे-मातरम् पदांचें गायन चारपांच प्रकारच्या रागांत झालें. त्यावेळीं सुमारें दोनशें स्त्री-पुरुष समूह हजर होता. प्रथम श्री. त्र्यंबकराव देवगिरीकर यांनीं त्यांची ओळख करून दिल्यावर श्री. आभईकर यांनीं काँफी, सारंग, झिंजोटी, देस (मिश्र) खंबायत वगैरे रागांत वंदे मातरम् पद म्हणून दाखविलें. श्री. आभईकर यांनीं आतांपर्यंत राष्ट्राध्यक्ष बाबू राजेंद्रप्रसाद, पं. जवाहरलाल नेहरू, बाबू सुभाषचंद्र बोस यांच्या समोर वंदेमातरम् गायलें असून त्यांनीं श्री. आभईकरांची प्रशंसा केली आहे. व आजहि येथें निरनिराळ्या रागांत म्हटलेलें वंदेमातरम ऐकून सर्वांना आनंद वाटला. शेवटीं श्री. अच्युतराव पटवर्धन यांनीं त्यांचे आभार मानले व खंबायत रागाबद्दल प्रशंसोद्गार काढले. शेवटीं काँफीपान होऊन हा समारंभ संपला.

लोकमान्य
मुंबई बुधवार ता. २४
जानेवारी १९४०

संगीत सुधाकर श्री. विनायक देवराव अंभईकर

श्री. अंभईकर हे नागपूरचे असून संगीत नैपुण्याबद्दल त्यांना महात्मा गांधी, डॉ. राजेंद्रप्रसाद प्रभृतिंकडून प्रशस्तिपत्रें मिळालीं आहेत. "वंदे मातरम्" गीत त्यांनीं खंबायत रागांत बसविलें असून तें त्रिपुरी काँग्रेस अधिवेशनांतील प्रदर्शनाच्या उद्घाटनाचे वेळीं त्याचप्रमाणें ऑ. इ. काँग्रेस कमिटीच्या बैठकीच्या वेळीं गाइलें आहे. जिना हॉल मधील सभेच्या वेळीं गेल्या आठवड्यां श्री. भुलाभाई देसाई यांनी त्यांना मुद्दाम बोलाविलें होतें. येत्या स्वातंत्र्य दिनाच्या दिवशीं सभेच्या वेळीहि ते "वंदेमातरम" गीत गाणार आहेत.

लोकमान्य १५-१-१९४०

उपनगरांतील कार्यक्रम

—चेंबूर हिंदू वसाहत : रा. ९ वा. वरळी अंधशाळेचें वृन्दावादन.

—टाऊन शिप शेल कामगार, चेंबूर : रा. ८ वा. व्याख्यान, रा. ९ वा. शास्त्रीय संगीत, रा. ११-३० वा. भजन.

—ब्राह्मण सेवासंघ, कुर्ला : रा. १० श्री. अंभईकर यांचें गायन.

कुर्ला:—येथील ब्राह्मण सेवा संघाच्या उत्सवांत, शुक्रवारीं दुपारीं 'आधुनिक समाजांत स्त्रियांचें स्थान' या विषयावर सौ. सुधा रहाळकर यांचें व्याख्यान. रात्रीं 'सति सावित्री' ही संगीतिका. शनिवारीं—श्री. विनायकराव अंभईकर यांचें गायन.

कल्याण—सुभेदारवाड्यांतील उत्सवांत शुक्रवारीं दुपारीं ३॥ वाजतां, सौ.

चर्चा.

कुर्ला:—येथील ब्राह्मण सेवा संघाच्या उत्सवांत, शुक्रवारीं दुपारीं 'आधुनिक समाजांत स्त्रियांचें स्थान' या विषयावर सौ. सुधा रहाळकर यांचें व्याख्यान. रात्रीं 'सति सावित्री' ही संगीतिका. शनिवारीं—श्री. विनायकराव अंमईकर यांचें गायन.

THE HITAVADA Friday September 15 1939

NAGPUR'S TUMULTUOUS RECEPTION TO BOSE

"Abandon Parliamentary Programme"---Plea

STRICTURES ON CONGRESS "FORGETTING ITS IDEAL"

Bose's Address to Monster Meeting At Chitnis Park

(From Our Staff Correspondent) NAGPUR, Sept. 14

CHITNIS PARK MEETING

The proceedings commenced with the singing of the Bande Mataram by the Sangit Sudhakar band of girls—those on the dais standing. This was followed by garlanding ceremony. 53 garlands on behalf of different institutions including Nagpur Nagar Forward Bloc, Left Consolidation Committee, Abhyankar Seva Mandal, Umrer Tahsil Congress Committee, Umrer Red Army, Mohpa Citizens, Congress Committees Wards Nos. 12, 13 and 15, were offered.

शनिवार १४

दैनिक 'प्रभात' मुंबई

आचार्य अत्रे यांचा सन्मान

श्री. अनंतराव गद्रे यानीं घडवून आणलेला अपूर्व समारंभ

मुंबई, ता. १३—श्री. अनंतराव गद्रे यांनीं संकल्प केल्याप्रमाणें आज रोजी त्यानीं आचार्य अत्रे यांच्या सन्मानार्थ झुणकाभाकर सत्यनारायण केला. या प्रसंगी मुंबईतील सर्व प्रमुख पत्रकार व श्री. ना. म जोशी, डॉ. भालेराव, व इतर निमंत्रित मंडळी हजर होती सत्यनारायणानतर श्री अंभईकर यांचें थोडा वेळ गाणें झालें व शेवटीं श्री. गद्रे व आचार्य अत्रे यांचीं भाषणें झाली.

स्वातंत्र्य--दिन समारंभाचा कार्यक्रम

संध्याकाळ मुंबई-गुरुवार ता. २५

सन १९४०

कार्यक्रमाची साद्यंत माहिती

मैदानावर भरणारी प्रचंड जाहीर सभा हा होय. ही सभा दे. भुलाभाई देसाई यांच्या अध्यक्षतेखालीं भरेल. यावेळीं नागपूरचे श्री. अंभईकर हे वंदे मातरम् पद म्हणतील. यानंतर दे. भुलाभाई हे स्वातंत्र्य प्रतिज्ञेचा अर्थ हिंदुस्थानींत सांगतील व त्यांच्या मागोमाग आपण त्याचा पुनरुच्चार करावयाचा. प्रतिज्ञेंतील कोणत्याहि भागाला ज्यांची हरकत असेल त्यांनीं प्रतिज्ञेंतील तो भाग म्हणू नये. यानंतर श्री. बा. गं. खेर हे ही प्रतिज्ञा मराठींतून वाचून दाखवितील. श्री. के. एम. मुन्शी हे गुजराती आणि श्री. एस. ए. ब्रेल्वी हे उर्दूंत वाचतील. यानंतर 'वंदे मातरम्' पद होऊन समारंभ संपेल.

गुरुवारचा स्वातंत्र्यदिन

अभ्यंकर पुतळ्याजवळ झेंडावंदन

(चिटणिसांकडून)

गुरुवार ता. २६ रोजीं अभ्यंकर सेवा-मंडळातर्फे अभ्यंकर पुतळ्यापाशीं सकाळीं ८॥ वा. झेंडावंदनाचा समारंभ होईल. त्या वेळीं स्वातंत्र्यदिनाच्या व मंडळाच्या ध्येय-धोरणाच्या प्रतिज्ञेचा उच्चार होईल. संगीतसुधारक श्री. अंभईकर यांचें राष्ट्रगीतगायनहि होईल.

ध्वनिक्षेपकाची व्यवस्था नीट झाल्यानें कार्यक्रमास थोड्या उशी सुरुवात झाली. प्रथम अनाथ विद्य गृहाचे श्री. कायरकर यांनीं व कवि टेकाडे यांनीं अभ्यंकरांच्या गुणवर्णन पदें म्हटल्यावर मास्टर अंमईकर य आपल्या आचेस्ट्रासहित नवीन बसविले खंबायती रागांत वंदे मातरम् गायिलें.

गेल्या बुधवारीं सायं. ६॥ वा. येथील पटवर्धन मैदानावर नागपूर विद्यापीठाचे कुलगुरु श्री. नानासाहेब केदार यांच्या अध्यक्षतेखालीं भाई मानवेंद्रनाथ रॉय यांचें 'त्रिपुरी कांग्रेस' या विषयावर दणदणींत भाषण झालें. या प्रसंगीं डॉ. खरे, सौ. एलन रॉय, सौ. अनसूयाबाई काळे, श्री. रा. स रुईकर, श्री. कलाप्पा, श्री. दादासाहेब शेवडे, श्री. हरिभाऊ मोहनी, श्रीमंत गणपतराव बुटी, कु. विमल अभ्यंकर, सौ. चंद्रताई पटवर्धन, श्री. पी. वाय. देशपांडे, प्रो. बेहेरे, श्री. आप्पाजी तिजारे, श्री. हरकरे, श्री. दामूपंत देशमुख, श्री. राघवन प्रभृति शहरांतील प्रमुख नागरिक मिळून सुमारें ५ हजारांवर लोकसमूह हजर होता. प्रारंभी श्री. अंभईकर यांचें वंदेमातरम् गीत झाल्यावर अध्यक्ष श्री. केदार यांनीं प्रास्ताविक भाषण करून श्री. रुईकर हे आजच्या पाहुण्यांची आपल्याला ओळख करून देतील असें सांगितलें.

s not f... आहे. महाराष्ट्र 22 Jan 39

कृष्णमूर्तींच्या सन्मानार्थ गायन

ता. १६ रोजीं रात्रीं ९ वा. न्या. मू. भवानीशंकर नियोगी यांचे बंगल्यांत श्री. जे. कृष्णमूर्ति यांचे सन्मानाप्रीत्यर्थ श्री. विनायकराव अंभईकर यांचा गायनवादनाचा कार्यक्रम झाला. श्री. अंभईकर यांचें गायन ऐकून जमलेल्या मंडळींनी व श्री. कृष्णमूर्ति यांनीं प्रशंसोद्गार काढले.

केळ 'वंदेमातरम्'ची नवी चाल
१९ येथील सुप्रसिद्ध तरुण गायक श्री. अंमईकर यांनीं गेल्या गुरुवारीं सायंकाळीं ७ वा. 'वंदेमातरम्' राष्ट्रगीताला लाविलेली खंबायती रागाची चाल मुख्यप्रधान ना. डॉ. खरे यांच्या बंगल्यावर गाऊन दाखविली. याप्रसंगीं ना. डॉ. खरे, ना. द्वारकाप्रसाद मिश्र, सौ. अनसूयाबाई काळे, ठाकूर छेदिलाल, शेठ खुशालचंद प्रभृति निमंत्रित मंडळी हजर होती. श्री. अंमईकर यांनीं काफी, झिंजोटी, सारंग, मांड व देसकार रागांत प्रथम राष्ट्रगीत म्हणून दाखवून नंतर स्वतः बसविलेल्या खंबावती रागांत तें गाऊन दाखविलें. राष्ट्रगीताला त्यांनीं लाविलेली ही नवीन चाल अधिक जोरकस आणि भावनोद्दीपक आहे, असा ना. डॉ. खरे प्रभृतींचा अभिप्राय पडला; व ही चाल लोकप्रिय होईल, अशी आशा त्यांनीं व्यक्त केली.

Smt. Archana
RE | प्रीत चि

महाराष्ट्रांतील एक तरुण उत्साही गायक आणि कष्टाळू कलावंत श्री. वि. दे. अंभईकर ह्यांचा मुक्काम सध्यां दिल्ली येथें असून, राष्ट्रगीताची चाल बसविण्याबाबत त्यांचे विधायक प्रयत्न चालू आहेत. गेल्या रविवारीं त्यांनीं तेथें, खंबायती रागांतील कोरसमध्यें केलेल्या 'वंदेमातरम्'ची रेकॉर्ड, घटना-समितीच्या सभासदांना पार्टी-मिटींगमध्यें ऐकविली. राष्ट्रपति डॉ. पट्टाभी सीताराम अय्या, ना. काकासाहेब गाडगीळ, श्री. पुरुषोत्तमदास टंडन, श्री. शंकरराव देव, श्री. सत्यनारायण सिंह, ना. डॉ. आंबेडकर, सौ. सुचेता कृपलानी प्रभृति सदस्य उपस्थित होते. निरनिराळ्या तालांत व ताल शिवायहि कोरसमध्यें ती रेकॉर्ड वाजविण्यांत आली. श्री. अंभईकर ह्यांच्या प्रयत्नांना यश यावें अशी आमची मनापासून इच्छा असली, तरी ती कितपत फलद्रुप होईल हें आज तरी सांगतां येणें कठिण आहे. आजचा हा जमाना लोकशाहीचा असला, तरी घडणाऱ्या सर्वच गोष्टी लोकमताचा कौल घेतल्याशिवाय, बोटावर मोजतां येण्याजोग्या विशिष्ट काँग्रेसश्रेष्ठींच्या लहरीनेंच होत असतात, हें अनेकवार सिद्ध झालें आहे. राष्ट्रगीतासंबंधीचें उदाहरण ताजें आहे. हिंदी जनता आज बहुशः 'वंदेमातरम्'च्या बाजूची असली, तरी पं. नेहरू ह्यांना 'जन-गण-मन' हेंच राष्ट्रगीत हवें आहे आणि तेंहि बॅण्डच्या तालावर बसविलेलें हवें आहे! अशा लहरी वातावरणांत अंभईकरासारख्या उत्साही

लोकांचा पाड लागला नाहीं, तर त्यांत आश्चर्य असें कांहींच नाहीं! आचार्य कृपलानी ह्यांनीं तर श्री. अंभईकर ह्यांना असेंहि सांगून टाकलें म्हणतात कीं, "तुमचा प्रयत्न व्यर्थ आहे. 'जन-गण-मन' हेंच राष्ट्रगीत ठरेल-नेहरूंना तेंच हवें आहे."-पं. नेहरू ह्यांना अमुक एक गोष्ट हवी असल्यानंतर इतरांच्या व बहुजनांच्या इच्छेचा आणि भावनेचा प्रश्नच उरत नाहीं! होऊं घातलेलें राष्ट्रगीत हें केवळ पं. नेहरू ह्यांच्या दिलपसंतीसाठीं राहणार असून, आलम हिंदी जनतेसाठींच तें राहणार आहे ही गोष्ट जरी खरी असली, तरी सत्ताधीशांना जें आवडतें तेंच खरें ठरण्याचे आजचे दिवस आहेत! श्री. अंभईकरांसारख्या उत्साही लोकांनी यशाची फिकीर न करतां मरे तोंपर्यंत

पार्टी व प्रधानमंत्री

असेंब्ली कॉंग्रेस पक्षाचे स्पीकर घनश्यामसिंग गुप्त पार्टीला हजर राहिल्या मुळें पार्टीला विशेष तेज चढलें असा मास्टर अंभईकर यांचें वंदेमातरम् खंबा यती रागांत झाल्यावर श्री. घनश्यामसिं गुप्ता यांना त्रिपुरीची चूक कळून आल

हे सर्व प्रकार डॉ. खरे के बाद कॉंग्रे का बहोतही जोर दाखवीत नाहीं काय?

भारतीय हिंदु युवक परिषद

गुरुवार ता. २९ रोजीं दुपारीं दोन वाजता हिंदु-महासभेच्या मंडपांतच ही परिषद सुरू झाली. सुमारें एक हजार पुरुष हजर होते. स्त्रीसमाजाला वेगळें तिकिट नसल्याने त्यांची संख्या पांचशेंपर्यंत होती. आरंभीं संगीत-सुधाकर श्री. अंभईकर यांनी वंदे-मातरम् हें पद समग्र सुस्वर रीतीनें म्हटलें. नंतर मुलींनी महाराष्ट्र गीत गायिलें. ध्वजावंदनाचा विधि भाई परमानंद यांच्या हस्तें झाला. त्यावेळीं ते म्हणाले, "कॉंग्रेसच्या झेंडा तिरंगी आहे. त्यांत राष्ट्रांतील तीन समाज वेगवेगळे दाखविलेले आहेत. पण हा भगवा ध्वज वैराग्याचा निदर्शक आहे. शिवाजीने सर्व राज्य गुरुचरणीं अर्पण केल्यावर रामदासांनी त्याला तें परत केलें व हा ध्वज दिला. मॅझिनीने म्हटल्याप्रमाणें तरुणांनी जीवित हें सौंदर्यस्थान न मानतां कर्तव्यभूमि मानावें."

यानंतर राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघाची

शेवटीं समारोप करतांना श्री. अण्णासाहेब म्हणाले, "रंगभूमी बोलपटाच्या आहारीं न जातां तिचें खऱ्या स्वरूपांत पुनर्जीवन व्हावयास हवें असेल तर खऱ्या कलेची तळमळ असणारे व एकच छंद घेऊन तपश्चर्या करणारे तरुण नट पुढें येतील तरच हें पुनरुज्जीवन शक्य आहे." नाट्यसंमेलनाचें काम शनिवार व रविवार या दोन दिवशीं झालें. शनिवारीं रात्रीं करमणुकीचा कार्यक्रम झाला. श्री. अंभईकर यांचें गायन झालें. रविवारीं निबंधवाचन झालें. श्री. गोडबोले यानी आपला निबंध वाचला. संध्याकाळीं श्री. बाबासाहेब खापर्डे यांचें व्याख्यान झालें. रात्री 'बेबी' नाटकाचा प्रयोग होऊन संमेलन समाप्त झालें.

An hour's vocal music performance was given by Sangit Sudhakar Mr Abhaikar on Monday evening last at Mr Justice Niyogi's place in honour of Mr J. Krishnamurti. Among those present were Mr J. Krishnamurti, Mr Justice Niyogi and Dr. Indirabai Niyogi, Mr V. C Patwardhan of Sangli, Mr T. J. Kedar, Prof. Madan Gopal, Dr. Patwardhan and Mrs Patwardhan of Amraoti, Mr D K Telang, Mr and Mrs Rao. The performance was liked immensely by all. The programme closed with Wande Mataram in the English style. Mr J. Krishnamurti thanked the young musician at the end.

डॉ. परांजपे प्रभृतींचें अभिनंदन

गेल्या बुधवारीं संध्याकाळीं ६॥ वा. डॉ. परांजपे यांच्या अभिनंदनार्थ नगरभवनांत जाहीर सभा भरली होती. सभेस ६-७ ह. लोकांचा समुदाय उपस्थित होता. ध्वनिक्षेपकांची व्यवस्था उत्तम होती. श्री. पुराणिक यांचें पोवाडेगायन व श्री. अंभईकर यानीं वंदेमातरम्चें गीत गाइल्यावर सभेस सुरुवात झाली. प्रारंभीं अध्यक्ष श्री मा. गं. चिटणवीस यांनीं निःशस्त्रप्रतिकार यशस्वी करण्यासाठीं जनतेनें सहाय्य द्यावें अशी विनंती केली.

करमणुकीचे कार्यक्रम

शनिवारीं रात्रीं करमणुकीचा कार्यक्रम ठे ण्यांत आला होता. करमणूक कोणत्या तऱ्हे असावी याची पूर्ण कल्पना देण्यांत आले नव्हती तरी पण दहा वाजतां कार्यक्रम सुरवात झाली. व प्रथम श्री. देवघरे यां 'कुमारी माता' ही कविता म्हणून दाखवि त्यांतील कुमारी मातेनें 'पांखर क मी घालूं तुला' म्हणून जी करुण आरो ठोकली आहे ती खरोखरच हृदयद्रावक हो त्यानंतर श्री. अंभईकर यांनी काफी, सा झिलोटि, खंबायती इत्यादि रागांत वंदेमातरम हे राष्ट्र गाऊन दाखविलें. श्री. मुकुंद पाध्ये य मद्रासी, पठाण, कायदा, शिंपी, मद्रासी सैन्यांतील अधिकाऱ्यांच्या गमती करून द विल्या. यामुळें प्रेक्षकांची तब्बल दोन चांगली करमणूक झाली. श्री. पाध्ये स्वत 'गंमतीदार मनुष्य' "Funny ma म्हणवतात.

अगाऊ जाहीर झाल्याप्रमाणें येथील अभ्यंकर सेवा मंडळातर्फे महालमध्यें नरसिंग टॉकीजच्या समोर उभारण्यात आलेल्या कै. नरकेसरी अभ्यंकर यांच्या उभ्या पुतळ्याचा अनावरण–समारंभ लोकनायक बापूजी अणे यांच्या हस्तें परवां सोमवार ता. २ रोजीं सायंकाळीं ह्मणजे कै. अभ्यंकरांच्या चतुर्थ श्राद्ध दिवशीं झाला. समारंभास सुमारें १५ ते २० हजार लोकसमुदाय जमला होता व नगर कांग्रेस क. च्या काहीं हिरवटलेल्या लोकांनीं जरी या समारंभास गालबोट लावण्याचा उपद्याप केला तरी समारंभ अत्यंत यशस्वी झाला. या प्रसंगीं डॉ. मुंजे, कु. फत्तेसिंगराव भोंसले, ॲ. बोबडे, नागपूरचे डे. कमिशनर श्री. मॅकलेनघन, नगराध्यक्ष श्री. ग. दि. ढवळे, श्री. ए. श्री. पटवर्धन, वीर हरकरे, सावनेरचे श्री. बाबूराव हरकरे, चांद्याचे कां. आमदार श्री. रामप्रसाद दुबे, आमदार अग्निभोज, आमदार उधोजी, डे. स्पीकर सौ. अनसूयाबाई काळे, डॉ. अभ्यंकर, न्या. नियोगी, श्री. समिउल्लाखान, श्रीमंत बाळासाहेब चिटणवीस, विद्वरत्न के. ल. दप्तरी, डॉ. हरदास, श्री. शंकरगीर, डॉ. बुचे, डॉ. सोनक, नगर कां. क. चे उपाध्यक्ष श्री. लक्ष्मणराव शेलेकर, ॲ. पाध्ये ॲ. देव, श्री. मामासाहेब ब्रह्मराक्षस, ॲ. वझलवार, कै. नरकेसरींच्या पत्नी श्रीमती रमाबाई अभ्यंकर, श्री. भास्करराव नियोगी, ना. गोखले शिक्षणमंत्री, श्री. खोलकुटे, दंडिगे म्यु. सभासद, श्री. रा. वा. फुले, रा. रामभाऊ श्रोती, श्री. दासुअण्णा देशमुख, रा. ब. ताराचंद, श्री. रामजी पहेलवान व गोपालसैय्या म्यु. सभासद, डॉ. टुली, रा. सा. रामसरण, श्री. चॅटर्जी, म्यु. सेक्रेटरी, श्री. शिरपूरकर सिटी इंजि. डॉ. अणे (वणी), श्री. बुडे (कारंजा) प्रभृति प्रमुख नागरिक हजर होते.

सुरुवातीस अनाथ विद्यार्थीगृहाचे श्री. कायरकर व कवि आनंदराव टेकाडे यांनीं प्रसंगासाठीं खास तयार केलेलीं गीतें ह्मणून दाखविलीं. त्यानंतर मास्टर विनायक अंभईकर व त्यांचा ऑर्केस्ट्रा यांनीं 'वंदे मातरम्' हें राष्ट्रगीत ह्मटल्यावर डॉ. खरे भाषण करण्यास उभे राहिले. जमलेल्या नागरिकांचें अभ्यंकर सेवामंडळातर्फे हार्दिक स्वागत करून डॉ. खरे ह्मणाले,

४ जाने. १९३९ महाराष्ट्र

महाराजबागेंतील उपाहार

शुक्रवारीं सायंकाळीं महाराज बागेंत डॉ. राव यांना नागरिकांतर्फे थाटाचा उपाहार देण्यांत आला. या समारंभासाठीं महाराजबागेंत श्री. कात्यायन आणि श्री. लोणकर यांनीं विद्युद्दीपांचीं सुंदर रोषणाई आणि सजावट केली होती. खुद्द डॉ. राव यांच्या टेबलाची सजावट सौ. बोस (न्या. बोस यांच्या पत्नी), कु. कामा आणि सौ. रजिस्ट्रार यांनीं उत्कृष्ट रीतीनें केली होती. समारंभाच्या सुबक प्रवेशद्वाराजवळ उभे राहून श्री. फुले, रा. ब. छोटेलाल वर्मा, श्री. समीउल्लाखान, गोस्वामी महेशपुरी आणि कु. कामा हे अभ्यागतांचें स्वागत करीत होते. सी. पी. पोलिस बँडचें सुस्वर वादन चालू होतें. डॉ. राव आल्याबरोबर बलभीम बालवीरांच्या पथकानें त्यांना सलामी दिली; व कुंवर फत्तेसिंगराव भोसले यांनीं त्यांना त्यांच्या बसण्याच्या जागीं आणलें. त्यानंतर श्री. अंभईकर यांनीं 'वंदेमातरम्' गाइल्यावर श्रीराम संगीत विद्यालयाच्या विद्यार्थिनींनीं स्वागतगीत गाइलें नंतर उपाहाराला सुरवात झाली. प्रथम डॉ. राव हे लेडी चिटणवीस, लेडी दादाभाई आणि सौ. कामा यांच्या शेजारीं कोचावर बसले होते. नंतर कांहीं वेळानें उठून त्यांनीं प्रत्येक टेबलापाशीं जाऊन निरनिराळ्या लोकांशीं हस्तांदोलन केलें; व थोडथोड्या गप्पाहि मारल्या.

सर्व पक्षाच्या लोकांची उपस्थिति

या समारंभाला नागपुरातील सर्व पक्षाचे आणि सर्व जातींचे प्रमुख स्त्रीपुरुष हजर होते. लेडी पार्वतीबाई, लेडी दादाभाई, लेडी बर्टन, सौ. इंदिराबाई नियोगी सौ. काळे, सौ. बोस प्रभृति स्त्रिया, डॉ. खरे, ना. गुप्ता, श्री. कलाप्पा, श्री. रामराव आणि डॉ. पंजाबराव देशमुख, श्री. गोपाळराव ओगले, श्री. रफिक शहा, श्री. रिझवी, सरदार गुजर, श्री. गवई, खा. ब. तारापोर, श्री. कृष्णराव ठाकूर, श्रीमंत बाबुराव देशमुख, श्री. ब. बासाहेब पाध्ये वि ...

यानंतर परिषदेचें पहिल्या दिवशींचे काम संपलें. दुपारी ३ वा. विषयनियामक मंडळाची बैठक सुरू होऊन नंतर ३॥ ला व दुसर दिवशीं दुपारीं २ वा. परिषदेचें पुन्हा खुलें अधिवेशन ठराव वगैरे पास करण्यासाठीं भरविण्यांत आलें. रात्रीं ९॥ वा. श्री. अंभईकर यांचें गायनाचा व इतर करमणुकीचें कार्यक्रम होऊन परिषद समाप्त झाली. बेहोर राजेंद्रसिंग पहिल्या दिवशीचें काम आटोपून जबलपूरला निघून गेले. त्यांच्या पश्चात श्री. समीउल्लाखान यांची अध्यक्षपदावर नेमणूक करण्यांत आली.

महाराष्ट्र ता. १-३-३९

रविवार ११-३-५०

स्थानिक कार्यक्रम

श्री संत तुकाराम महाराज पुण्यतिथी महोत्सव : वाडी अमर दादर येथें लोकसत्तातर्फे श्री. ह. रा. महाजनी यांचें महाराष्ट्रीय संत मंडळींत तुकारामाचें स्थान या विषयावर व्याख्यान. त्यानंतर संगीत सुधाकर श्री. अंभईकर यांचे अभंग गायन.

—श्री तत्त्वज्ञान मंडळातर्फे श्री तुकाराम महाराज व एकलव्य महाराज यांचे पुण्यतिथीनिमित्त श्री व्यंकटेश मंदिरांत श्री. केतकर यांचें व्याख्यान सायंकाळीं ६ वा.

महात्माजींचा सातवा मासिक श्राद्धदिन

महात्माजींच्या सातव्या मासिक श्राद्धदिनानिमित्त आज सकाळीं कॉंग्रेसभवनांत प्रार्थना व सूतकताईचा कार्यक्रम पार पाडण्यांत आला.

'सूतकताई ही क्षुल्लक बाब आहे असें मानूं नका. राष्ट्राच्या आर्थिक प्रश्नाचा विचार करतांना सूतकताईचा विचार करणें जरूर पडेल.' असे उद्गार श्री. अबीद अलीनी या निमित्तानें जमलेल्या लोकांसमोर काढले. श्री. अंभईकर यांनीं यावेळीं प्रार्थना व भजनें म्हटली.

[illegible]

श्री. मुकुंदराव पाध्ये यांच्या नकला आणि श्री अंभईकर यांचें "वंदे मातारम्" हें पद निरनिराळ्या रागांत गाऊन दाखविणें हे कार्यक्रम विशेष चांगले झाले. श्री. अंभईकरांनी स्वतः बसविलेली 'वंदे-मातरम्' या पदाची 'खंबायत' रागांतलि चाल नाविन्यपूर्ण आणि राष्ट्रगीताला गांभीर्य आणि उदात्तता देण्याच्या दृष्टीनें योग्य वाटतें. या करमणुकीच्या कार्यक्रमांत स्त्रियांनीहि कोणी "फुलल्या कळ्या प्रेमाच्या" हें पद म्हणून दाखवून कोणी अभिमन्यूचा पोवाडा एखाद्या अभिजात शाहीराप्रमाणें म्हणून दाखवून तर मिसेस साठे यांनी बालगंधर्वांची स्वयंवरांतील

नागरिक

मुंबई, ता. ९ डिसेंबर १९४०

इस्माईल कॉलेज मराठी वाङ्मयमंडळ

मुंबई ता. ८ डिसेंबर

जोगेश्वरी येथील यूसफ इस्माईल कॉलेजच्या मराठी वाङ्मयमंडळाचें स्नेह-संमेलन आज सायंकाळीं झालें.

या प्रसंगानिमित्त करमणुकीचा भरगच्च कार्यक्रम आंखण्यांत आला होता. सौ. नलिनी गुप्ते यांचें नृत्य, श्री. राजा बढे यांचें काव्यगायन, संगीत सुधाकर श्री. अंभईकर यांचें गायन हे छोटेखानी कार्यक्रम झाल्यावर 'चित्रा' या एकांकी नाटकाचा प्रयोग झाला. हें नाटक कॉलेजांतील इंग्रजीचे अध्यापक प्रो. राजाध्यक्ष यांनीं खास आजच्या समारंभानिमित्त लिहीलें होतें.

...दोन्ही योजना सरका... Khan Ma... ...य नागपूर म्युनिसिपालिटीला ...च्या ...बाबदारीवर पूर्ण करतां येणार नाहींत." शेवटीं ...हल पाणी पुरवठ्याची योजना पूर्ण झाल्या... १९४० सालच्या जानेवारीच्या १ तारखे...सून शहराला पाणी मिळूं लागेल, अशी ...शा प्रदर्शित करून श्री. ढवळे यांनीं मुख्य ...ांनांना विहिरीच्या कामास प्रारंभ करण्याची ...नंति केली.

मुख्य प्रधानांचें भाषण

विहिरींच्या कामाला प्रारंभ करण्यापूर्वी ना. ...ं. खरे यांनीं छोटेंसें भाषण करून कमिटीनें ...तीं घेतलेली योजना शहराच्या उन्नतीच्या ...ष्टीनें किती महत्त्वाची आहे तें सांगितलें. ...ुख्य प्रधानांनीं सुरुवातीला आपल्या भाषणांत आजच्या या समारंभाबद्दल समाधान व्यक्त केलें; व ते पुढें म्हणाले, "मनुष्य एक वेळ अन्नाशिवाय फार दिवस जगूं शकेल पण पाण्याशिवाय मात्र त्याला जगतां येणार नाहीं. पूर्वीच्या काळीं शहरांतील पाणी-पुरवठ्याचा प्रश्न इतका महत्त्वाचा नव्हता. परंतु विद्येचा प्रसार ...वर लोकांच्या रहाणीबाबतच्या कल्पना बदलल्याबरोबर पाणी-पुरवठ्याचाहि प्रश्न जास्त निकडीचा होऊं लागला. कांहीं वर्षांपूर्वी नागपूर हें दुय्यम दर्जाचें शहर होतें. परंतु पुढें या शहराचें महत्त्व वाढूं लागून त्याबरोबर शहराची लोकसंख्याहि वाढली. १९२१ सालीं नागपूर शहराची लोकसंख्या १ लक्ष ४० हजार होती, ती १९३१ सालीं २ लक्ष २० हजार झाली. येत्या म्हणजे १९४१ च्या खानेसुमारीच्या वेळीं ही संख्या ३ लाखांवर जाईल अशी मला खात्री वाटते. तेव्हां या वाढत्या लोकसंख्येबरोबर पाणी पुरवठ्याचा प्रश्नहि जास्त तीव्र

...पळीं गरज भाग...वतील. परंतु गरिबांना तें शक्य नाहीं. तेव्हां म्युनि. च्या या खर्चांच्या योजनांना लोकांनीं विरोध कां करावा हेंच मला समजत नाहीं."

कामाला प्रारंभ

मुख्य प्रधानांनीं याप्रमाणें भाषण केल्यावर ते नदीच्या काठावर बांधलेल्या विहिरीजवळ गेले. तेथें त्यांच्या हस्तें विहिरींतील चिखल व इतर घाण यंत्राच्या सहाय्यानें काढण्याच्या कामास प्रारंभ करण्यांत आला. या प्रसंगीं टिळक विद्यालयाचा बँड वाजत होता. हा प्रारंभ समारंभ झाल्यावर मुख्य प्रधान सभास्थानीं आले. तेथें त्यांना नगराध्यक्षांनीं चिखल काढणाऱ्या लोखंडी ड्रेजरची एक रौप्य प्रतिमा नजर केली. नंतर पानसुपारी हारतुरे वाटण्यांत आल्यावर श्री. अंभईकर यांचें 'वंदेमातरम्' गीत झालें. शेवटीं तेथील मुख्य इंजिनियर श्री. छत्रे यांनीं आभार मान... त्यावर नगराध्यक्षांनीं मुख्य प्रधानांना 'थ्री चियर्स' दिले व नंतर हा गोड समारंभ सायंकाळ ६ वाजतां संपला.

करून फेरनिवडणुकीस उभे राहण्यांत त्यांनीं चूक केली आहे असें सांगितलें! त्यानंतर वंदेमातरमचा कार्यक्रम झाल्यावर अध्यक्षांनीं सभा संपल्याचें जाहीर केलें.

* * *

अभ्यंकर सेवामंडळाचा स्वातंत्र्यदिन

आगाऊ प्रसिद्ध केल्याप्रमाणें मंडळाचे विद्यमानें गुरुवार ता. २६ रोजीं सकाळीं ८॥ वाजतां 'अभ्यंकर पुतळ्यापाशीं' राष्ट्रीय-ध्वजवंदनाचा कार्यक्रम मंडळाचे अध्यक्ष डॉ. दळवी यांचे हस्तें झाला. पुतळ्याला हार अर्पण केल्यानंतर मास्टर अंभईकर यांनीं वंदेमातरम राष्ट्रगीत खंबायती रागांत सुंदर रीतीनें म्हणुन दाखविल्यानंतर टिळक विद्यालयाच्या विद्यार्थ्यांनीं झेंडागीत म्हटलें. त्यानंतर स्वातंत्र्यदिनाची प्रतिज्ञा माजी नगराध्यक्ष श्री. ढवळे यांनीं सर्वांकडून म्हणून घेतली व नंतर त्यांचे स्वातंत्र्याच्या चळवळींत राष्ट्रीय सभेच्याकडून झालेलें कार्य यांचें महत्त्व प्रतिपादून मंडळातर्फे हा निराळा कार्यक्रम करण्यांत आला याबद्दल सविस्तर भाषण केलें. मंडळ हें कांग्रेसनिष्ठच आहे. डॉ. खरे, श्री ढवळे व इतरांना जरी कांग्रेसमधून बाहेर काढलें तरी त्यांची कांग्रेसभक्ति कोणी हिराऊन घेऊं शकत नाहीं असें सांगून सध्यां कांग्रेसची सूत्रें ज्यांचे हातांत आहेत त्यांनीं कांग्रेसच्या महान तत्वांची कशी विटंबना चालविली आहे हें दाखवून देऊन तींत शिरून त्यांतील दोष दूर करण्याचा प्रयत्न करण्याचे कामीं सर्व सुबुद्ध मंडळींनीं मंडळाला सहाय्य करावें, असें सांगितलें व शेवटीं मास्टर अंभईकर यांनीं वंदेमातरम गीत खंबायती रागांत बसविल्यास एक वर्ष पूर्ण होतें व त्याचाही आज वार्षिक समारंभ आहे व त्याच्या गोड चालीचा सर्वांनीं अवलंब करण्याविषयीं विनंति केली.

डॉ. खरे यांचें भाषण

त्यानंतर डॉ. खरे यांनीं भाषण करून [illegible] संस्थांतील सहकाऱ्यांनीं ६-७ [illegible] कट करून जी [illegible] राष्ट्रपति [illegible] आहे,

दैनिक 'प्रभा

८ फेब्रुवारी

सन १९३८ इसवी

रा. ब. बोले यांचें अभीष्टचिंतन

८२ व्या वाढदिवसानिमित्त

झुणकाभाकर सत्यनारायण

मुंबई, दि. ३०—दादर येथील सुप्रसिद्ध वयोवृद्ध समाजसेवक व पुढारी रा. ब. सीताराम केशव बोले हे नुकतेच एका गंडांतरांतून वांचले. गेलीं कित्येक वर्षें दादर येथें त्यांचा वाढदिवस साजरा करण्याची प्रथा आहे. रा. ब. बोले अजून हिंडते फिरते झाले नसल्यानें काल त्यांच्या ८२ व्या वाढदिवसानिमित्त त्यांचें अभीष्टचिंतन करण्यासाठीं त्यांचे अनेक मित्र व चाहाते त्यांच्या घरीं गेले होते. त्यामध्यें बॅ. जमनादास मेहता, श्री. अ. ह. गद्रे, श्री. रा. तु. मसुरकर, श्री. गोलतकर, श्री. गोठोस्कर, भिडे गुरुजी, श्री. अंतुलकर, श्री. बागाबतकर, श्री. परकर, श्री. यशवंतराव बोले, श्री कांबळी, श्री. नरहरीपंत खांडके, रावसाहेब जाबकर, श्री. नबलकर वकील, इंडियन एज्युकेशन सोसायटीच्या हायस्कूलचे हे. मा. श्री. नावर वगैरें मंडळी प्रामुख्यानें दिसत होती. कित्तेभंडारी ऐक्यसंवर्धक मंडळी, हेटकरी भंडारी समाज, गोमंतक भंडारी समाज, हिंदुमहासभा वगैरे अनेक संस्थांच्यावतीनें रा. ब. बोले यांना पुष्पहार समर्पण करण्यांत आले.

श्री. धनंजय कीर यांनीं 'सावरकर अँड हिज टाईम्स' या आपल्या पुस्तकाची प्रत बाबासाहेबांना भेटीदाखल दिली.

झुणकाभाकर सत्यनारायण

रात्री ९ वा. कित्तेभंडारी सभागृहामध्यें रा. ब. बोले यांना उदंड आयुरारोग्य द्यावें अशी परमेश्वराची प्रार्थना करण्यासाठीं श्री. अनंतराव गद्रे यांनीं झुणकाभाकर सत्यनारायण केला.

याप्रसंगीं संगीत सुधाकर श्री. अंभईकर

वंदेमातरम् गीताचा निर्णय ?

मा. कृष्णराव यांचा सत्कार

रविवार ता. ६ रोजीं सकाळीं ८। वाजता पुणें येथील लो. टिळक स्मारक मंदिरांत श्री. के. एफ्. नरिमन यांच्या अध्यक्षतेखाली संगीत कलानिधी मा. कृष्णराव फुलंब्रीकर यांचा जाहीर सत्कार-समारंभ झाला. सदर समारंभ मा. कृष्णराव यांनी 'वंदे मातरम्' या राष्ट्रगीताला झिंझोटी रागाची जी एक नवी चाल लावली आहे त्याबद्दल 'मा. कृष्णराव सत्कारमंडळातर्फे' घडवून आणण्यांत आला होता. सुरुवातीस भारत गायन समाजांतील मुलींचें ईशस्तवनपर स्वागतपर पद्यगायन झाल्यावर सरदार गं. ना. मुजुमदार यांचें स्वागतपर भाषण झालें. आपल्या भाषणांत त्यांनी असें सांगितलें.

'वंदे मातरम्' या राष्ट्रगीताला पूर्वीपासून काफी रागाची चाल आहे म्हणून तीच चाल पुढेंहि कायम ठेवावी असा आग्रह धरणें हे सध्याच्या मत-परिवर्तनाच्या काळात योग्य नाही असे मला वाटतें. यानंतर पुणें शहर कॉंग्रेस कमिटीचे अध्यक्ष श्री. पोपटलाल शहा यांनी आपल्या भाषणांत असें सांगितले कीं, राष्ट्रगीत आजवर ज्या काफी रागांत म्हणण्यांत येत होते त्या रागाची चाल चांगली कीं मा. कृष्णराव यांनी लावलेली झिंजोटी रागाची चाल चांगली याबद्दल मत देण्याचा मला अधिकार नाही. राष्ट्रगीताला कोणती चाल लावली असता ती राष्ट्रीय वृत्ति उत्पन्न करणारी, कानाला गोड लागणारी व सर्वांना सहज शिकता येईल अशी होईल हें ठरविण्याचा अधिकार राष्ट्रीय सभेकडून नेमण्यांत येणाऱ्या परीक्षक मंडळाचा आहे. सदर मंडळ ज्या चालीला मान्यता देईल तीच चाल मलाहि मान्य होईल.

यानंतर पुण्यांतील निरनिराळ्या संस्थांतर्फे मास्टर कृष्णराव यांचा, त्यांना हार घालून गौरव केल्यावर अध्यक्ष श्री. नरीमन यांचें भाषण झाले. त्यांनीहि आपल्या भाषणात असेंच ध्वनित केलें कीं, राष्ट्रीय सभेच्या पुढारी-मंडळापुढे, ज्यांनी ज्यांनी राष्ट्रगीताला नव्या चाली लावल्या आहेत, त्यांनी त्यांनी आपली चाल म्हणून दाखवावी. त्याचप्रमाणें जुनीच चाल असावी असा आग्रह धरणारानीहि आपली चाल म्हणून दाखवावी. त्यापैकी जी चाल परीक्षक मंडळाला पसंत पडेल, त्यांच्या कानाला गोड लागेल तीच चाल सर्व हिंदुस्थानभर सुरु व्हावी म्हणजे आज प्रांतागणिक ज्या निरनिराळ्या चाली ऐकूं येत आहेत तशा त्या ऐकूं येणार नाहीत.

यानंतर सत्कार मंडळातर्फे अध्यक्षांना हार घातल्यावर मा. कृष्णराव यांचें उत्तरादाखल भाषण झालें. ते म्हणाले, राष्ट्रगीताला नवी चाल लावण्याचा जसा एक प्रयोग केला तसाच नव्या चाली लावण्या[illegible]

ज्ञानी नव्या चाली [illegible] ज्यांनी नवी स्वरबांधणी [illegible] परीक्षक मंडळात समावेश [illegible] किंवा ज्यांना संगीत [illegible] नाही पण गाणें ऐकून [illegible] परीक्षक मंडळांत असावी. [illegible] चाल पसंत पडेल ती चाल [illegible] वरील आशयाचें भाषण [illegible] यांनी भैरवी रागांतील एक [illegible] नंतर झिंझोटी रागांत 'वंदेमातरम्' [illegible] म्हणून दाखविल्यावर [illegible] त्याच रागांत ते म्हणून [illegible] झाला. समारंभास गायन[illegible] हजर राहिले होते.

३१

हें सत्य कीं ठकबाजी ?

त्रिपुरी कांग्रेस व माझें वंदेमातरम्

(ले.–संगीतसुधाकर मा. अंभईकर)

" त्रिपुरी कांग्रेसमध्यें तुह्मी वन्देमातरम् कां म्हटलें नाहीं ! " अशी पृच्छा माझ्या शेंकडो मित्रांकडून व चहात्यांकडून होत असल्यामुळें त्याचा गैरसमज होऊं नये ह्मणून मुद्दाम [illegible] खुलासा करीत आहे.

जनरल सेक्रेटरीचें आश्वासन

त्रिपुरी कांग्रेस होण्यापूर्वीं सुमारें तीन साडे-तीन महिन्यांपासून माझा जनरल सेक्रे. शीं काँग्रेसमध्यें वन्देमातरम् ह्मणण्यासंबंधीं पत्र-व्यवहार सुरु होता. दोन तीन पत्रें लागोपाठ [illegible] तेव्हां एखादें उत्तर यावें. परंतु समाधानकारक असें एकहि उत्तर आलें नाहीं. शेवटीं मी " समक्ष येऊन भेटलेलें बरें " असें [illegible] एका सन्मान्य व्यक्तीस आलेल्या पत्रांत लिहिल्यावरून मी काँग्रेस भरण्याच्या सुमारें पंधरा दिवस आधीं जबलपूरला जाऊन आलों व सेक्रेटरीशीं बोलणें केलें. प्रदर्शन समिती व स्वागतकारिणी समिती यांनीं मिळून मला माझ्या पार्टीसह बोलाविण्याचें ठरलें. आमचें वंदेमातरम् गीत विषय नियामक कमे-टीच्या बैठकींत व खुल्या अधिवेशनांत त्यांना (जन. सेक्रेटरींना) जेव्हां वाटेल तेव्हां त्यांनीं ठेवायचें; असें ठरलें. परंतु, अवश्य ठेवायचेंच असा कांहीं त्याचा अर्थ नव्हता. ' मी हें पक्कें समजावें काय ? ' वेळेवर आमची निराशा होणार नाहीं ना ? ' आमचें येणें व्यर्थ जाणार नाहीं ना ? येवढेंही मीं विचारलें. सेक्रेटरी ह्मणाले, " जं गोष्ट मी एकदां व ' होय ' ह्मणून ह्मटली त पन्नास वेळां पुन्हा पुन्हा ' हो ' ह्मणण्यांत का अर्थ ? तुह्माला जरूर संधी देऊं."

आप घबडाते क्यौं ? आईये !

यानंतर मी नागपूरला परत आलों. काँग्रे सला जाण्यापूर्वीं दोन दिवस आधीं माझ्य एका मित्राकडून टेलीफोनवरून सेक्रेटरी " आमचें वन्देमातरम् नक्की आहे काय आम्ही निघावें काय " ह्मणून मुद्दाम विचार

रीला पोहोंचलों. जन. सेक्रेटरीला भेटलों. ते ह्मणाले, "आणखी एक बिलासपूरची पार्टी आली आहे. तेव्हां तुह्मांला संधी मिळेल कीं नाहीं शंका आहे. तरी त्या पार्टीच्या (संगीत समितीच्या) अध्यक्षांना किंवा सेक्रेटरीला भेटा. मी ह्मणालों, "संधी मिळणें न मिळणें सर्वस्वी आपल्याच हातीं असतांना त्यांना भेटण्याची काय आवश्यकता? वाटल्यास आपणच त्यांच्या नांवें एक चिठ्ठी लिहून द्या." चिठ्ठींत "श्री. अंभईकरांच्या पार्टीला एकादा मोका दिल्यास बरें होईल" असा मजकूर होता. ही चिठ्ठी घेऊन मी बिलासपूरच्या पार्टीकडे गेलों व त्या गायनमास्तरला दाखविली. तेव्हां असें समजलें कीं, तीन महिन्यांपूर्वीच त्यांच्या ह्मणजे बिलासपूरच्या संगीत पार्टीला श्री. ठाकूर छेदीलाल साहेबांनीं वंदेमातरम्‌चा ठेका देऊन ठेवला होता. मी त्या संगीत गुरुजीला ह्मटले, "तिन्ही-चारहि दिवस आपणच वंदेमातरम ह्मणणार काय?" ते ह्मणाले, "हां तीनों दिन हमही गायेंगे. आपको एकभी दिन चान्स नही मिलेगा. छेदिलालजीनें हमसे पहिलेही ठैरा लिया है" नंतर मी सेक्रेटरीला "बिलासपूरवाले मला एकही चान्स देण्यास तयार नाहींत" असें सांगितलें. तेव्हां ते ह्मणाले, "तो फिर अब छुट्टी. मैं क्या करूं?"

"जी गोष्ट मी एक वेळ 'होय' ह्मणून सांगितली तीच गोष्ट पन्नास वेळां पुन्हां पुन्हां 'हो' ह्मणण्यांत काय अर्थ" या सेक्रेटरींच्या पूर्वी बोललेल्या वाक्याची सत्यता (!) मला आतां पटली. यानंतर मी कांग्रेस चालू असतां दोन वेळा सेक्रेटरीला व बिलासपूरवाल्यांना भेटलों. पण व्यर्थ!

थापेबाजीचा अजब मासला

कांग्रेस संपल्याच्या दुसरे दिवशीं मी स्वागत मंडळांतील एका श्रेष्ठ व्यक्तीची भेट घेऊन निघालों. ती व्यक्ति ह्मणाली, "मैंने आपके वास्ते कल आदमी भेजाता, क्यों कीं आपका वंदेमातरम् हम आखरीमें रखने वाले थे, लेकीन आपका पत्ताभी नही मिला." मी ह्मटलें "प्रदर्शन कचेरींत आपला मनुष्य आला असता तर तेव्हांच पत्ता मिळाला असता; किंवा त्या वेळीं लाऊडस्पीकर मधून जरी मला बोलाविलें असतें तरी मी असेन तेथून आलों

असतों व शिवाय मी आपल्या (सेक्रेटरीच्या) आफिस जवळ दीड तास उभा होतों; व बिलासपूरवाल्यांनाहि भेटलों होतों. पण कांहीं उपयोग झाला नाहीं." नंतर हंसत ती व्यक्ति एकदम ह्या विषय बदलून ह्मणाली, "कल आपका गाना प्रदर्शनमें बहोत अच्छा हुवा, मैनें ऐसा रिपोर्ट सुना"

वास्तविक गडबडींत त्यांना माझ्या गाण्याचा रिपोर्ट ऐकण्याला व त्या करमणुकीच्या विषया-कडे लक्ष देण्याला वेळ तरी कसा मिळाला याचेंच मला आश्चर्य वाटलें. माझें गाणें प्रदर्श-नांत मुळीं झालेंच नाहीं. होणार ह्मणून नुसतें जाहीर झालें होतें. मायक्रोफोनमध्यें करंट आला नसल्यामुळें कार्यक्रम होऊं शकला नाहीं.

झाला ह्या प्रकारास सत्याचा मासला ह्मणावें कीं, ठकबाजी ह्मणावी !!

माझे दोन कार्यक्रम

त्रिपुरींत ता. ८ रोजीं सायंकाळीं प्रदर्श-नांत मौ. अबुल क. अझाद, शंकरराव देव यांच्या व्याख्यानांनंतर आमचें वन्देमातरम् गीत झालें.

ता. ९ रोजीं सकाळीं नागपूर प्रतिनिधि-निवासांत पं. रविशंकर शुक्लांच्या हस्तें झंडा-वंदन झालें, त्यावेळीं माझें वंदेमातरम् गीत झालें.

गीतांजलि

ले यांचा खुलासा

ठ माधव संगीत विद्या-
राजाभैय्या पूछ-
शंकर लक्ष्मण प्रवर्तक
राठीकरण करण्याच्या
महाराष्ट्र गीतांजलि'
पून प्रसिद्ध केलें आहे,
प्राय छापला आहे, तो
नाहीं. त्यांना जो अभि-
न दिला आहे तो त्यांनीं
सून, स्वतःस अनुकू
रफार करून हा असि-
छापला आहे. याबद्दल
पत्र मजजवळ पुराव्या-
छापून प्रसिद्ध झालेल्या
तेची संगीत शिक्षणाबद्दल
गये. सदरहू पुस्तकापासून
स झाणण्यासारखा फायदा
त कलानिधी श्री. गुरूवर्य
साहेब यांनीं संगीत शिक्षण
आंखून दिला आहे, त्याच
यार्थ्यांचा अल्पावधींत यं
गोष्ट अनुभवसिद्ध आहे.

वकरच होणार असलेल्या
वडणुकींतील ८६ जागांसाठीं
र उभे आहेत. श्री
असून, त्यापैकीं ३ कॉंग्रेस-
शॅलिस्ट पक्षाचे ५ व हरिजन
आहेत.

खंबायत रागांत राष्ट्रगीत

अंभईकर यांची कर्णमधुर चाल

नागपूरचे सुप्रसिद्ध तरुण गायक 'संगीत सुधाकर' श्री. वि. दे. अंभईकर यांनीं 'खंबायत' या रागांत नवीन बसविलेल्या 'वन्दे मातरम्' या राष्ट्रगीताच्या चालीनें नागपूरकरांना व तसेच परस्थ हजारों लोकांना वेड लाविलें आहे! श्री. अंभईकर यांनीं लाविलेली चाल आजपर्यंत सुमारें दोन लाख लोकांनीं ऐकली असून त्यांना पसंत पडली आहे. त्याबद्दली त्यांची अनेक थोरांमोठ्यांनीं, पुढाऱ्यांनीं व देशभक्तांनीं प्रशंसा केली आहे. अखिल भा. हिंदु महासभा, अ. भा. हिंदु युवक परिषद्, त्रिपुरी कॉंग्रेसचें प्रदर्शन, पं. जवाहरलाल नेहरूंच्या हस्तें कै. अभ्यंकर स्मारकाचा कोनशीला समारंभ, लो. ना. अणे यांच्या हस्तें नरकेसरी अभ्यंकर यांच्या पुतळ्याचें अनावरण, श्री. सुभाषचंद्र बोस यांचें व्याख्यान, भारत नाट्य संमेलन इ.

ndia) Films

महाराष्ट्र—बुधवार तारीख ९ माहे मार्च

आभार व वंदेमातरम्

वरील अशयाचें राष्ट्राध्यक्षांचें भाषण झाल्यावर मुख्य प्रधान ना. डॉ. खेर यांनीं नागरिकांतर्फे व कांग्रेस मंत्रिमंडळ तर्फे राष्ट्राध्यक्षांचे आभार मानले. नंतर संगीतसुधाकर श्री. अंभईकर यांनीं आपल्या खड्या आवाजांत खंबायती रागांत 'वंदेमातरम्' हें राष्ट्रगीत झाल्यावर सभा समाप्त झाली.

कहती है
हम आंसू बहायेंगे
ये बरबाद हमे
तरस गया

Lata Mangeshkar
दिल तोड के जाने वाले

ctures

वंदे मातरम्

१ अत्यंत उज्वल परंपरेचें व अखिल भारतांत सर्वमान्य झालेलें.

२ लाखों लोकांनीं प्रशंसिलेल्या व थोरथोर पुढाऱ्यांनीं मान्यता दिलेल्या मधुर खंबावती रागांत

३ संगीत सुधाकर श्री. अंभईकर यांनी नाविन्यपूर्ण रीतीनें सजविलेलें व विख्यात गवय्ये मर्हूम अल्लादिया खां यांच्या पट्टशिष्या म्हणून नांवाजलेल्या सुप्रसिद्ध गायिका बाई मोगुबाई कुर्डीकर यांनीं अत्यंत मधुर कंठानें गायिलेलें हें राष्ट्रगीत

कोलंबिया रेकॉर्डवर अवश्य ऐका

GE 3997 — वन्दे मातरम् राष्ट्रगीत — खंबावती.
फिर आयी लौट बहार — बिहाग बहार.

शास्त्रीय संगीताचे चहाते, गानप्रेमी रसिक व राष्ट्रप्रेमी देशबांधव या सर्वांनीं हा रेकॉर्ड संग्रहीं ठेवणें अवश्य आहे.

याशिवाय आपल्या आवडीच्या संगितांचे व समाज की भूल, पराये बसमें, गिरीबाला, शिकारपुरी, रिश्ता इत्यादि चालू चित्रपट संगिताचे रेकॉर्ड्स आपल्या जवळच्या ग्रामोफोन विक्रेत्याकडे जरूर ऐका.

कोलंबिया ग्रामोफोन कंपनी

पुणें- मंगळवार दिनांक ३ एप्रिल १९४५

तापी नदीच्या कांठीं हिंदुसंघटण महायज्ञ

लाखावर जनसमुदाय : १६० मुसलमान कुटुंबांची शुद्धि

हिंदुसंघटन प्रचारक संमेलन

श्रीमंत पांचलेगांवकर महाराजांच्या प्रयत्नानें दि. २२।२३।२४ ला बऱ्हाणपूर येथें हिंदुसंघटण महायज्ञ तापी नदीच्या कांठी मोठ्या उत्साहानें पार पडला. त्याचें कांहीं वर्णन मागें आलेंच आहे.

बऱ्हाणपूर हें अत्यंत जुनें मोंगल शाहीच्या वेळचें इतिहासप्रसिद्ध शहर असून तेथें मुसलमानांची वस्ती फार आहे. येथे व आजूबाजूच्या गांवोगांवीं प्रचार करून महाराजांनीं जागृती केली व हें यज्ञकार्य अत्यंत परिश्रमानें एक मिनिटाचीहि विश्रांति न घेतां पार पाडलें. यज्ञाच्या तिसऱ्या म्हणजे पूर्णाहुतीच्या दिवशीं तापी नदीच्या पैलतिरीं श्रीमंत केशवरावजी देशमुख यांच्या जैनाबाद गांवीं लाख लोकांना भोजन समारंभ जातीबंधन न ठेवता झाला. श्री. देशमुखांनीं स्वतः जातीनें सर्व व्यवस्था उत्तम ठेवली.

रात्रीं १० वाजतां तापीच्या अफाट पात्रांत विराट सभा होऊन त्याचवेळीं हिंदुसंघटण प्रचारक संमेलन झालें. अध्यक्ष श्री. बाबासाहेब खापर्डे हे होते. महायज्ञाला यश चिंतिणारे अनेक थोर विभूतींचे संदेश आले होते. त्यांत स्वातंत्र्यवीर बॅ. तात्याराव सावरकर डॉ.श्यामाप्रसाद मुकर्जी भाई परमानन्द जुगलकिशोर बिर्ला, शंकराचार्य डॉ. कुर्तकोटी श्री. बापूजी अणे श्री. ज. स. करंदीकर (केसरी) ल. ब. भोपटकर इ. चे प्रमुख होत.

संमेलनाचे दोन ठराव

संमेलनांत दोन ठराव संमत झाले. पहिला द. म. बाबाराव सावरकर यांच्या निधनाबद्दल शोकप्रदर्शन करणारा आणि दुसरा श्री. पांचलेगांवकर महाराजांनीं मंडला जिल्ह्यांत केलेल्या प्रचंड शुद्धिकार्याबद्दल पसंती व्यक्त करणारा आणि एक कोट वन्य जातीय लोकांना धर्मभ्रष्ट करणापासून वांचविण्याचा निश्चय करण्याबद्दलचा स्वागताध्यक्ष श्रीमंत केशवरावजी देशमूख यांच्या भाषणा नंतर अध्यक्ष बाबाराव खापर्डे यांचें भाषण झालें.

दे. भ. बाबाराव खापर्डे यांचें भाषण

ते म्हणाले, प्राचीन इतिहासांत विश्वामित्र रामदास वगैरे वेदर्षींच्या मुळेंच भारताचा भाग्योदय झाला. यवनांच्या धुमाकुळांत संतांनीच देशाचें रक्षण केलें समर्थ रामदास स्वामींनी शिवाजीची कास धरून धर्मरक्षण केलें. तेंच कार्य पाचलेगांवकर महाराज करीत आहेत असें सांगून संघटणेचें महत्व किती आहे व शुद्धिकृताची भूमिका काय असावी हें समजावून सांगितले.

श्री. पांचलेगावकर म्हणाले "प्रभु, रामचंद्र, शिवाजी राणा प्रतापसिंग संभाजी गुरू गोविंदसिंग वगैरे पुरुषांनीं ज्याप्रमाणें त्याग करून धर्म व स्वदेश रक्षण केलें त्याचे आदर्श आपण पुढे ठेवा. प्राण जाऊं देईन पण हिंदुधर्माचे धन जाऊं देणार नाहीं. वैदिक धर्म हा हिंदु लोकासाठींच केवळ नाहीं तर तो अखिल विश्वांत फैलावला जाण्याच्या योग्यतेचा आहे. परधर्मीयांच्या अत्यापासून रक्षण करण्याकरतां वीरवृत्ति धारण करा व त्यासाठीं संघटित व्हा. खिस्ती अथवा मुसलमानी प्रचारास भुलू नका." अशा आशयाचे कळकळीचें परिणामकारक भाषण झालें.

प्रचंड शुद्धि–सत्र

या महायज्ञ प्रसंगीं एकंदर १५० मुसलमान कुटुंबांची शुद्धि झाली, यांनीं प्रसाद ग्रहण केला. सौ.मनुताई खापर्डे (बाबासाहेब खापर्डे यांच्या पत्नी) यांनीं शुद्धिकृत बायकांना पुणें, नागपूर, भोपाळ व ग्वाल्हेर खांडवा, इंदोर जबलपूर वगैरे ठिकाणचे पाहुणे आले होते. तिन्ही दिवस गांवोगांवच्या लोकांच्या गर्दीनें, बैलगाड्यांच्या रांगेने सबंध बऱ्हाणपूरगांव भरून गेला होता. रोज रात्रीं शिवछत्रपतीची सामुदायीक आरती, भजन, कीर्तन, गायन इ. कार्यक्रम झाले. इंदूरच्या रावेरकरबुवांचे कीर्तन व संगीत सुधाकर श्री. अंभईकर यांचे [illegible]

गीतगायन झालें. १५० वर्षांचे योगी या प्रसंगी आले होते. योगसामर्थ्यावर मनुष्य पुष्कळ वर्षे (१०० च्या वर) जगू शकतो असें त्यांचे म्हणणें आहे. हजारों लोकांनीं त्यांचे दर्शन घेतलें. अशा रीतीनें हा हिंदुसंघटण महायज्ञ [illegible] झाला.

मुंबई गुरुवार ता. १७ एप्रिल १९४१ नवाकाळ

प्रिल सन १९४१ इसवी

संगीत सुधाकर श्री. अंभईकर

संगीत सुधाकर श्री. वि. दे. अंभईकर यांचे सोलापूर येथील साहित्य संमेलनमध्यें काव्य गायनाचे आकर्षक कार्यक्रम झाले. रविवारीं त्याचें श्री. खांडेकर यांचे ' घरीं एकच पणती मिणमिणती ' हें पद म्हणून दाखविलें. त्याचप्रमाणें सोमवारीं संमेलनाच्या शेवटीं व सायंकाळीं प्रो. फडके यांच्या व्याख्यानाच्या शेवटीं त्यांनीं म्हटलेलें 'वंदेमातरम्' राष्ट्रगीत लोकांना फार आवडलें.

Front Page

Mahatma's "Shraddh"

Prayer and sacrificial mass spinning marked the observance of the seventh monthly 'Shraddh' of Mahatma Gandhi at Congress House, Bombay, today.

Mr. Abid Ali, addressing the spinners, said that spinning was not merely a symbolic act and ought not to be treated as of little significance in national reconstruction. It had a vital part to play in the economy of the country.

Mr. V. D Ambhaikar provided devotional music. A public meeting scheduled for this evening has been cancelled.

Evening News